

Vihreät nuoret

Sosiaali- ja terveyspoliittinen ohjelma

Hyväksytty liittokokouksessa 24.11.2024

1. Johdanto

Jokaisella ihmisellä on jakamaton ihmisarvo.

Tästä perustavanlaatuisesta lähtökohdasta Vihreät nuoret rakentavat omaa sosiaali- ja terveyspolitiikkaansa. Päätöksenteon tavoitteena on aina oltava ihmisarvoisen elämän mahdollistaminen jokaiselle. Jokainen yksilö on kuitenkin itse vapaa päättämään sen, minkä kokee itselleen ihmisarvoiseksi elämäksi, eikä sosiaali- ja terveyspolitiikalla tule sortua liikaan holhoamiseen. Suuri osa koettua hyvinvointia on ihmisen oma terveys. Sen käsitys riippuu yksilöstä eikä sitäkään ole politiikalla määriteltävä. Me haluamme rakentaa yhteiskunnan, joka ei polta ihmisiä loppuun, vaan tukee mielenterveyttä.

Jakamaton ihmisarvo sekä ihmisoikeudet eivät ole neuvoteltavissa ja niiden tulee näkyä kaikessa päätöksenteossa. On tavoiteltava laajempaa ihmisten osallisuutta sekä kaikkien eri ihmisryhmien huomioimista päätöksenteossa. Sosiaalipoliittisilla toimenpiteillä tulee kiinnittää huomioita erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisryhmien, kuten maahan muuttaneiden, vammaisten ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asemaan.

Ulkoisten muuttujien vaikutusta yksilön toimintaan on mahdotonta olla ottamatta huomioon oikeudenmukaista yhteiskuntaa rakentaessa. Nämä rakenteet on tunnistettava, jotta yhteiskunnasta voidaan tehdä aidosti tasa-arvoisempi ja yhdenvertaisempi. On naiivia olla ottamatta näitä asioita huomioon ja luottaa sokeasti ihmisten mahdollisuuksiin taistella yksin heitä sortavia rakenteita vastaan. Siksi ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan tilanteeseensa on politiikalla tuettava samalla kun haitallisia rakenteita puretaan.

Kaikki politiikka on mielenterveyspolitiikkaa. Nyky-yhteiskunnan vaatimukset, muuttuva työelämä ja taloudellisesti vaikeat ajat haastavat etenkin nuorten ja opiskelijoiden jaksamista ja tulevaisuuden kuvia. Vihreät nuoret ajavat politiikka, joka vastaa

35 yhteiskunnan murroksen tuomiin haasteisiin ja pitää huolta siitä, ettei kukaan syrjäydy tai
36 pala loppuun, sillä yhteiskunnalla on vastuu yksilöiden mielenterveydestä. Esimerkiksi
37 työn ja muun toiminnan, kuten opiskelun ja perhe-elämän joustavampaa
38 yhteensovittamista tulee tukea entistä voimakkaammin.

39
40 Vaikka sosiaalipolitiikan viimesijainen tavoite on olla pelastusrenkas, joka pitää huolen,
41 ettei kukaan vajoa pinnan alle, on ensisijaisesti panostettava siihen, ettei kukaan putoaisi
42 alkujaankaan laidan yli. Tästä syystä ennakoivia, turvaa lisääviä ja yksilöä tukevia
43 rakenteita on edistettävä. Parhaimmillaan sosiaali- ja terveyspolitiikka onkin investoivaa
44 politiikkaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja sitä kautta koko kansantaloutta ja -
45 terveyttä. Hyvinvointivaltio keskittyy ihmisten yhteiskunnallisten mahdollisuuksien ja
46 henkilökohtaisten kyvykkyyksien tukemiseen ja investoi sosiaalisiin rakenteisiin. Se on
47 välittävä, reilu ja kannustava.

48
49 Vihreiden nuorten sosiaali- ja terveystieteissä esitetään ratkaisuja, jotka
50 edesauttavat tasa-arvoisemman, yhdenvertaisemman, sosiaalisesti kestävämmän ja
51 oikeudenmukaisemman yhteiskunnan kehittämistä. Vihreiden nuorten visiona on
52 feministinen hyvinvointivaltio, jossa sosiaalipolitiikan lähtökohtana on yhteiskunnan
53 jäsenten välinen yhdenvertaisuus; jokaisen tulee saada elää omannäköistä elämäänsä
54 ilman pelkoa syrjityksi tulemisesta tai turvaverkkojen repeämisestä.

55

56 **2. Yhdenvertaisuus**

57 Vihreät nuoret ajaa feminististä yhteiskuntaa, joka on avoin, tasa-arvoinen,
58 yhdenvertainen sekä monikulttuurinen, ja jossa kaikille taataan oikeus ilmaista itseään
59 ilman syrjinnän tai väkivallan uhkaa. Sosiaali- ja terveyspolitiikan ja kaiken muunkin
60 päätöksenteon on perustuttava intersektionaaliseen feminismiin, jossa tunnustetaan
61 moniperustainen syrjintä ja sen kasaantuvat vaikutukset.

62
63 Suomen tulee olla feministisen politiikan suunnannäyttävä, joka purkaa syrjiviä rakenteita
64 sekä toteuttaa systemaattisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusarviointeja
65 poliittisista päätöksistään ja toimiin niiden mukaisesti. Intersektionaalisen feminismin on
66 oltava läpileikkaava ja tunnustettu teema kaikessa päätöksenteossa. Yhdenvertaisuus ei
67 ole koskaan valmis vaan sen edistäminen vaatii aktiivisia toimia, sekä usein positiivista
68 erityiskohtelua. Eriarvoisuus lisää muun muassa yhteiskunnallista ulkopuolisuutta,
69 sairauksia ja rikollisuutta sekä heikentää sosiaalista luottamusta, elinajanodotetta, lasten
70 oppimista ja sosiaalista liikkuvuutta.

71

72 **Pidemmän aikavälin tavoitteet:**

- 73 • Puututaan alueelliseen ja peruskoulujen eriytymiseen segregatiota torjuvalla
74 kaavoituksella ja kaupunkipolitiikalla, turvaamalla riittävät oppilashuollon resurssit
75 ja positiivisella erityiskohtelulla, kuten esimerkiksi erillisrahoituksella.

- 76 • Parannetaan ihmisten välistä luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta
77 kehittämällä hyviä väestösuhteita, lisäämällä kohtaamisia kaupungilla, netissä ja
78 kouluissa eritaustaisten ihmisryhmien välillä. Tähän vaikutetaan erityisesti
79 kaavoituksella, positiivisella erityiskohtelulla, turvallisemman tilan periaatteiden
80 mukaisia julkisia tiloja kehittämällä ja kansalaisyhteiskunnan
81 toimintamahdollisuuksia edistämällä
- 82 • Luodaan syrjimätön ja vapaaehtoinen asepalvelus Vihreiden nuorten
83 asepalvelusmallin mukaisesti. Luodaan feministisempää toimintakulttuuria
84 Puolustusvoimiin ja varmistetaan, että kaikilla on sukupuolesta riippumatta
85 yhdenvertaiset mahdollisuudet suorittaa tai olla suorittamatta asepalvelus.
86 Parannetaan asepalvelusta suorittavien hyvinvointia ja turvallisuutta.
- 87 • Kartoitetaan ja kitketään palkkaeroja sukupuolien välillä.
- 88 • Puututaan elinajanodotteen epätasa-arvoon esimerkiksi sukupuolten ja
89 asuinalueiden suhteen. Kiinnitetään huomiota esimerkiksi poikien ja miesten
90 syrjäytymisen sekä tyttöjen ja naisten mielenterveysongelmien ehkäisyyn.
- 91 • Toteutetaan laaja-alaista sukupuolivaikutusten arviointia ja sukupuolitietoista
92 budjetointia lainsäädäntöä tehtäessä ja päivitetäessä.
- 93 • Määritellään rasismia edistävään tai siihen yllyttävään toimintaan osallistuminen
94 rangaistavaksi teoksi. Kielletään järjestäytynyt rasismi yhdistyslaissa ja
95 kriminalisoidaan siihen osallistuminen rikoslaissa.
- 96 • Selvitetään lainsäädännön mahdollisuudet puuttua tehokkaammin
97 yhteiskunnalliseen vihapuheeseen ja huomioidaan ilmiöön liittyvä
98 moniperusteinen syrjintä.
- 99 • Kehitetään ja otetaan käyttöön antirasistisia toimintatapoja palveluiden
100 yhdenvertaistamiseksi ja syrjivien rakenteiden purkamiseksi
- 101 • Tunnistetaan maahanmuuttajayhteisöissä esiintyviä tasa-arvohaasteita ja
102 panostetaan laadukkaaseen työhön kestävän integroitumisen edistämiseksi.
103 Panostetaan erityisesti maahanmuuttajanaisten kielitaidon ja
104 työllisyysvalmiuksien kehittämiseen.
- 105 • Kiinnitetään erityistä huomiota esimerkiksi romani-, karjalan- ja viittomakielisten
106 perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen.
- 107 • Varmistetaan liikkumisen ja palvelujen esteettömyys. Fyysisen esteettömyyden
108 lisäksi kiinnitetään vahvasti huomiota sosiaaliseen, psyykkiseen ja digitaaliseen
109 esteettömyyteen julkisia tiloja ja palveluita suunniteltaessa.
- 110 • Lisätään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettujen resursseja ja toimivaltaa,
111 jotta proaktiivinen työ yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon eteen vahvistuu.
- 112 • Tehdään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta ja sen toimeenpanosta
113 velvoittavaa kaikille viranomaisille ja työyhteisöille henkilöstömäärästä
114 riippumatta.
- 115 • Edellytetään lainsäädännöllä asiakastyötä tekeville sosiaali- ja terveysalan
116 ammattilaisille pakollista yhdenvertaisuuskoulutusta esimerkiksi alaikäisten
117 transnuorten sensitiivisistä kohtaamisesta.

119 **Lyhyemmän aikavälin tavoitteet:**

- 120 • Puututaan palkkaepätasa-arvoon Islannin mallin mukaisesti sakottamalla
121 työnantajia, jotka ylläpitävät perusteettomia palkkaeroja.
- 122 • Toteutetaan täysimääräisesti Istanbulin sopimuksen eli naisiin ja perheisiin
123 kohdistuvan väkivallan ehkäisysovimuksen velvoitteet esimerkiksi matalan
124 kynnyksen palveluita tarjoamalla. Muun muassa turvakotien määrää lisätään
125 merkittävästi.
- 126 • Parannetaan erityisesti intersukupuolisten ihmisten yhteiskunnallista asemaa
127 kieltämällä ilman tietoista suostumusta tai lääketieteellistä perustetta suoritettu
128 sukuelinkirurgia ja sukupuolihormonihoidot.
- 129 • Torjutaan naisten sukuelinten silpomista. Tarjotaan tietoa sukuelinten silpomisen
130 haitallisista terveysvaikutuksista.
- 131 • Kielletään poikien ei-lääketieteelliset ympärileikkaukset.
- 132 • Asetetaan valtion- ja pörssiyritysten hallituksiin sukupuolikiintiöt.
- 133 • Sukupuolimerkinnän korjaaminen omalla ilmoituksella on oltava mahdollista
134 kaikille yli 15-vuotiaille. Alle 15-vuotiaiden tulee voida vahvistaa oma juridinen
135 sukupuolensa huoltajan luvalla.
- 136 • Poistetaan vaatimus puolison ilmoittamisesta sukupuolenkorjausprosessista
- 137 • Otetaan käyttöön kolmas vaihtoehto juridiseksi sukupuoleksi.
- 138 • Toteutetaan kansallinen sateenkaaripoliittinen ohjelma, jolla edistetään
139 systemaattisesti sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien
140 ihmisten palveluita ja oikeuksia yhteiskunnassa.
- 141 • Poistetaan ns. transrekisteri eli väestötietojärjestelmän erillinen merkintä
142 rekisteröidyn transsukupuolisuudesta.
- 143 • Tarjotaan vanhan translain alla pakkosteriloiduille rahallinen korvaus ja valtion
144 anteeksipyyntö.
- 145 • Laajennetaan anonyymi rekrytointi kaikille julkisen sektorin työpaikoille, ja
146 kannustetaan vahvasti sen käyttöönottoon myös yksityisellä sektorilla.
- 147 • Mahdollistetaan useamman kuin yhden virallisen äidinkielen rekisteröinti.
- 148 • Vahvistetaan saamelaisten itsemääräämisoikeutta uudistamalla
149 saamelaiskäräjälaki saamelaisten tarpeet huomioon ottaen ja ratifioimalla
150 alkuperäiskansoja koskeva yleissopimus (ILO 169) viipymättä.
- 151 • Otetaan käyttöön ICD 11 -luokitus ICD 10 -luokituksen sijaan terveydenhuollossa.
- 152 • Luovutaan BMI-mittarin käytöstä kokonaan niin sosiaali- ja terveydenhuollon kuin
153 esimerkiksi vakuutusyhtiöiden parissa. Käyttöön otetaan ja kehitetään
154 tutkimustietoon perustuvia, terveydentilaa kuvaavia mittareita.

155

156 **3. Toimeentulo**

157 Vihreät nuoret haluaa uudistaa Suomen sosiaaliturvajärjestelmän vastaamaan
158 yhteiskunnallisten muutosten tuomia haasteita.

159

160 Väestön ikääntyessä huoltosuhde heikkenee, jolloin yhä pienempi osa suomalaisista on
161 töissä. Lisäksi työmarkkinoiden muuttuessa perinteisen palkkatyön rooli tehdystä työstä
162 vähenee. Pätäk- ja osa-aikatyöt lisääntyvät samalla kun automatisaatio, digitalisaatio ja
163 tekoäly muuttavat radikaalisti monen perinteisen ammatin työnkuvaa. Tarvitaan
164 joustavaa sosiaaliturvaa, joka mahdollistaa ihmisten dynaamisen liikkumisen osa-
165 aikatoiden, eri alojen, yrittäjyyden, palkkatöiden ja opiskelun välillä.
166
167 Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä muodostaa tukiviidakon, jonka edessä yksilö voi tuntea
168 itsensä voimattomaksi. Monien päällekkäisten tukien järjestelmä aiheuttaa
169 kannustinloukkuja eli tilanteita, joissa työnteko ei kannata, koska lisätulo leikkaa
170 sosiaalitukia rankasti eikä käteen jää palkasta juuri mitään.
171
172 Vihreät nuoret haluaa uudistaa sosiaaliturvaa perustulon suuntaan. Perustulo olisi
173 vastikkeeton ja vastikkeeton, universaali ja progressiivisesti verotettava etuus, jonka
174 lisäksi voisi edelleen saada syyperusteista osallisuusrahaa esimerkiksi työttömyyden tai
175 sairauden ajalta. Perustulo yksinkertaistaisi sosiaaliturvaa, turvaisi jokaisen toimeentulon
176 muuttuvissa tilanteissa ja lisäisi yksilön osallisuuden ja merkityksen kokemusta sekä
177 koettua hyvinvointia ja jaksamista. Perustulo mahdollistaisi nykyisiä vastikkeellisia
178 etuuksia paremmin työn ja muun toiminnan, kuten opiskelun, lasten hoitamisen tai
179 harrastustoiminnan, yhteensovittamisen.
180
181 Akuutisti tarvitaan niitä toimenpiteitä, joilla korjataan nykyisen sosiaaliturvajärjestelmän
182 aukkoja. Vihreät nuoret priorisoivat vähimmäismääräiset etuudet, ja ovat valmiita
183 säästämään ansioiden mukaan määräytyvistä etuuksista. Opiskelijoiden pitää olla
184 oikeutettuja samantasoiseen sosiaaliturvaan kuin muiden työelämän ulkopuolella olevien
185 henkilöiden. Tulojen ja tukien yhteensovituksessa on otettava takaisin käyttöön
186 toimeentuloa turvaavia suojaosia ja parannettava työnteon vaikutuksen ennakoitavuutta
187 etuuksien määrään. Sosiaaliturvan kokonaisuudessa tulee huomioida myös eläkeläiset, ja
188 eläkejärjestelmää on uudistettava sukupolvien oikeudenmukaisuudesta ja pienituloisten
189 eläkeläisten toimeentulosta huolta pitäen.
190

191 **Pidemmän aikavälin tavoitteet**

- 192
- 193 • Otetaan käyttöön julkisen talouden kannalta kestävä ja sosiaalisesti
194 oikeudenmukainen perustulomalli, jossa jokaiselle Suomen sosiaaliturvan piiriin
195 kuuluvalla maksetaan vastikkeettomasti tasasuuruinen ja indeksiin sidottu
196 rahaetus, joka riittää turvaamaan kohtuullisen minimitoimeentulon. Perustulo
197 koostuu kaikille yhteisestä perusosasta, pienituloisten asumismenoja ja alueellisia
198 asumiskustannuksia kompensoivasta asumisosasta sekä lapsen hoitamisesta
199 syntyviä kuluja korvaavasta lapsikorotuksesta. Perustulo rahoitetaan osittain
200 perustuloverolla, joka leikkaa tuen pois suurituloisimmilta etuudensaajilta.
  - 201 • Otetaan käyttöön perustulon ohella syyperusteinen osallisuusraha työttömyyden,
202 opiskelun, työkyvyttömyyden, kuntoutuksen ja perhevapaiden ajalle.
Syyperustainen osallisuusraha korvaisi esimerkiksi nykyiset työttömyysetuudet,

- 203 opintotuen, sairauspäivärahan, kuntoutusrahan ja vanhempainpäivärahat.
204 Osallisuusrahan ideana on toimia kannustimena osallistua yhteiskunnallisesti
205 hyödylliseen toimintaan ja tukea niitä, jotka ovat erityisen tuen tarpeessa.
206 Osallisuusrahaan on mahdollista saada edeltävien tulojen perusteella maltillisesti
207 nousevaa ansio-osaa, joka korvaa myös ansiosidonnaisen työttömyysturvan.
208 • Ennen perusteluudistusta yhtenäistetään sosiaaliturvaetuuksien
209 määräytymisperusteita sosiaaliturvakomitean välimietinnön ja siinä ehdotetun
210 yleistuen mallin suuntaisesti. Yleistuen valmistelussa tulee korottaa etuuksien
211 vähimmäismääriä ja kiinnittää huomiota työn ja etuuksien joustavampaan
212 yhteensovittamiseen.
213 • Yhtenäistetään kaiken veronalaisen ansiotulon kohtelu sosiaaliturvassa, kuten
214 sosiaaliturvamaksujen suuruus, siten että palkkatulo, yritystulon ansiotulo-osuus
215 ja muu veronalainen ansiotulo ovat yhdenvertaisessa asemassa.
216 • Toteutetaan eläkeuudistus, jonka tavoitteena on sukupolvien välinen
217 oikeudenmukaisuus. Ei koroteta enää työeläkemaksuja, vaan ollaan valmiita
218 leikkaamaan maksussa olevien työeläkkeiden tasosta niin, että eläkejärjestelmä
219 säilyy vakaalla rahoitus pohjalla.
220 • Sidotaan työeläkkeet kansaneläkeindeksiin, ja korotetaan työeläkkeiden verotusta
221 ja muutetaan sitä pienituloisia eläkeläisiä suosien progressiivisemmaksi.
222 Selvitetään keinoja huomioida varallisuuden määrä suurimpien eläkkeiden
223 verottamisessa.

224 **Lyhyemmän aikavälin tavoitteet**

- 225 • Mahdollistetaan jokaisen oikeus riittävään perusturvaan korottamalla
226 perusturvaetuuksien vähimmäismäärän tasoa ihmisoikeussopimusten
227 edellyttämälle tasolle. Varmistetaan etuuksien riittävä taso takaamalla jatkossa
228 pienituloisten todelliset elinkustannukset huomioon ottavat indeksikorotukset.
229 • Korotetaan opintotukea asteittain vastaamaan muiden perusturvaetuuksien tasoa.
230 Ensi toimenä korotetaan opintorahaa 100 eurolla ja vähennetään opintotuen
231 lainapainotteisuutta. Lasketaan opintopistevaatimuksia ja tulorajoja sekä
232 luovutaan tukikuukausien rajaamisesta.
233 • Joustavoitetaan työttömyysetuuksien ja myöhemmin työttömyyden perusteella
234 saatavaan osallisuusrahaan liittyvien veloitteiden täyttämistä huomioimalla
235 paremmin erilaiset työn ja toimeliaisuuden muodot kuten vapaaehtoistyö,
236 järjestöllinen toiminta ja omaehtoinen opiskelu.
237 • Luovutaan alle 25-vuotiaiden työttömien muita tiukemmasta sanktioinnista liittyen
238 koulutuksen suorittamiseen sekä työttömyysturvan karensseista ja
239 työssäolovelvoitteista.
240 • Poistetaan sovitellun työttömyysetuuden saamisen ehdoista kokoaikaisen työn
241 hakeminen, jos etuuden saaja on osa-aikaisessa työsuhteessa.
242 • Ehkäistään ennenaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle päätymistä
243 mahdollistamalla sairauspäivärahan ja jatkossa työkyvyttömyyden perusteella

- 244 saatavan osallisuusrahan saaminen ilman enimmäisaikaa sekä panostamalla
245 työkyvyn arviointiin ja kuntoutusmahdollisuuksien kartoittamiseen.
- 246 • Mahdollistetaan sairauspäivärahan ja kuntoutustuen sekä jatkossa osallisuusrahan
247 saaminen myös uupumuksesta johtuvaan työkyvyttömyyteen.
  - 248 • Pienennetään terveydenhoito-, lääke- ja matkakustannusten alkuomavastuita ja
249 otetaan käyttöön henkilön kaikkien terveystenonien yhteinen maksukatto
250 olemassa olevien kulueroityisten kattojen lisäksi.
  - 251 • Luokitellaan reseptillä määrätyt silmälasit apuvälineiksi, jotka saa maksutta
252 käyttöön. Vaihtoehtoisesti otetaan reseptillä määrätyt silmälasit Kela-korvauksen
253 piiriin linssien perusominaisuuksien osalta. Esimerkiksi ajonäkövaatimusten
254 luokitusta voitaisiin käyttää korvausosien määrittämiseen.
  - 255 • Edistetään lapsilisän ja jatkossa perustulon lapsikorotuksen sitomista indeksiin.
  - 256 • Joustavoitetaan kotihoidontukea niin, että kotiin jäävän vanhemman on helpompi
257 yhdistää lapsen hoitaminen osittaiseen ansiotyöhön. Lakkautetaan erillinen
258 kotihoidontuki perustulouudistuksen yhteydessä.
  - 259 • Palautetaan yleisen asumistuen suojaosat ja parannetaan tuen laskentakaavoja
260 madaltamalla sen perusomavastuuta ja kasvattamalla asumismenonien
261 korvausprosenttia.
  - 262 • Muutetaan yleinen asumistuki ja jatkossa perustulon asumisosa
263 ruokakuntakohtaisesta yksilökohtaiseksi, jolloin yhdessä asumisesta tehdään
264 taloudellisesti kannattavaa.
  - 265 • Pidetään yleinen asumistuki ja jatkossa perustulon asumisosa aidosti yleisinä niin,
266 että myös opiskelijat ovat tuen piirissä.
  - 267 • Otetaan asumisen tuissa huomioon aluekohtaiset hintaerot ja ensi toimenä
268 palautetaan hintatasoltaan korkeimman Helsingin erillinen korvausluokka.
  - 269 • Korotetaan vammaistukien tasoa, ja säilytetään vammaisuuudet omina
270 etuuksinaan perustulouudistuksen jälkeenkin. Vammaistuella on perusteltua
271 korvata jatkossakin erikseen sairaudesta tai vammasta aiheutuvia kustannuksia ja
272 avuntarvetta perustulon ja mahdollisen osallisuusrahan lisäksi.
  - 273 • Laajennetaan perustoimeentulotuessa erikseen huomioitavia perusmenoja (sähkö,
274 vesi, kotivakuutus, julkinen terveydenhuolto) koskemaan puhelimen ja
275 tietoliikenteen käyttöä.
  - 276 • Korjataan toimeentulotukea siten, ettei lahjoja, korvauksia, velkoja tai
277 vastaavanlaisia ansiotulovähennyksen ulkopuolelle jääviä vähäisiä tuloja
278 huomioida tukea alentavina tuloina, jos tulojen summa alittaa 200 euroa
279 kuukaudessa. Poistetaan näiden tulojen laskennasta perhesidonnaisuus.
  - 280 • Korjataan niin sanottua tulojen vyöryttämistä eli toimeentulotuen laskennassa
281 käytettävää asiakkaan tuloylijäämän siirtämistä seuraavan kuukauden
282 tuloiksi. Nostetaan vähäisen huomiotta jätettävän tulon raja 200 euroon
283 kuukaudessa ja poistetaan siitä perhesidonnaisuus. Rajataan vyöryttäminen
284 korkeintaan kahteen peräkkäiseen kuukauteen.
  - 285 • Korjataan toimeentulotukea siten, ettei vakuutuskorvauksia huomioida tukea
286 alentavana tulona, jos ne on tarkoitettu uuden irtaimiston hankintaan vanhan
287 tilalle.

- 288 • Huomioidaan yksilölliset tilanteet toimeentulotuen myöntämisperusteissa
289 paremmin laajentamalla Kelan myöntämisharkintaa yhdenvertaisuutta
290 kunnioittaen ja vahvistamalla sosiaalihuollon näkemysten huomiointia
291 päätöksenteossa.
292 • Vähennetään eläkeläisköyhyyttä nostamalla takuueläkkeen tasoa.
293 • Turvataan maahan tulleiden pakolaisten sosiaaliturva. Turvataan kotoutumisrahan
294 riittävä taso.

295 **3. Asuminen**

296 Asunto ja asumisolosuhteet ovat ihmisen hyvinvoinnin kulmakiviä ja julkisen vallan on
297 turvattava jokaisen oikeus asuntoon perustavanlaatuisena perus- ja ihmisoikeutena.
298 Ilman vakaata asumismuotoa on lähes mahdotonta elää ja toimia yhteiskunnassa
299 täysipainoisesti, kuten käydä töissä tai perustaa perhettä.

300
301 Suuressa mittakaavassa pitkäaikaisasunnottomuus on laskenut Suomessa viimeisen 10
302 vuoden aikana. Ongelma koskettaa kuitenkin erityisesti juuri nuoria. Alle 25-vuotiaiden
303 osuus kaikista pitkäaikaisasunnottomista on lähes neljäsosa.

304
305 Jokaisella tulisi olla vapaus valita asuinpaikkansa vapaasti niin, että itselle sopivaan
306 asumismuotoon on varaa erilaisissa elämäntilanteissa. Asuntopolitiikalla pitää pyrkiä
307 edistämään valinnanvapautta ja estämään alueiden eriytymistä eli segregatiota.

308
309 Kohtuuhintaisten asuntojen rakentaminen on avainasemassa asunnottomuuden
310 kitkemisessä ja niiden tuotantoa tulee määrätietoisesti jatkaa. Säädellään
311 lyhytvuokrausta alueilla, jossa se kohtuuttomasti rajoittaa kohtuuhintaisten asuntojen
312 saatavuutta. Asumisen tukitoimien tulee kohdistua erityisesti kasvukeskuksiin – siis
313 sinne, jossa asuntojen kysyntä ja tarve on kaikkein huutavin.

314

315 **Pidemmän aikavälin tavoitteet**

- 316 • Turvataan asuntojen riittävyys rakentamalla vuosittain vähintään 40 000 uutta
317 asuntoa painottaen erityisesti alueita, joilla on asuntopula.
318 • Varmistetaan asuntopolitiikan kestävyys ja pitkäjänteisyys uudelleenrahoittamalla
319 Valtion asuntorahastoa ja ohjaamalla sen tuotot yksinomaan asumisen ja sen
320 kestävyden tukemiseen.
321 • Noudatetaan Asunto ensin -mallia, eli sitoutetaan muun muassa kuntia MAL-
322 aiesopimuksilla asunnottomuuden vähentämiseen.
323 • Tarjotaan asunnottomille monipuolisia, yhteiskuntaan sopeutumista edesauttavia
324 asumisratkaisuja sekä tukipalveluja. Lisätään asumisneuvontaa ja muuta
325 asumiseen kohdistuvaa matalan kynnyksen sosiaalityötä ja -ohjausta.
326 • Puututaan alueiden eriarvoisuuteen kaavoittamalla ja rakentamalla monipuolisia
327 asumisvaihtoehtoja, esimerkiksi rakentamalla riittävästi sekä vuokra- että
328 omistusasuntoja. Lisäksi varmistetaan, että eri alueilla on tarjolla jatkossakin

329 vuokra- ja omistusasumisen välimuotoja, kuten asumisoikeusasuntoja. Myös
330 tuetun asumisen palveluja on oltava saatavilla monipuolisesti eri alueilla
331 esimerkiksi päihdekuntoutujille tai itsenäistymistä harjoitteleville nuorille.
332 • Taataan vuokra-asumiselle ja omistusasumiselle yhdenvertaiset olosuhteet.
333 Otetaan käyttöön asuntotulovero verottamalla ns. laskennallista asuntotuloa eli
334 vuokraa, jonka omistusasunnossa asuva kotitalous joutuisi maksamaan
335 vastaavasta vuokra-asunnosta.
336 • Uudistetaan sosiaalisen asuntotuotannon mallia niin, että tuki kohdistuu
337 paremmin sitä eniten tarvitseville turvaten jatkossakin pieni- ja keskituloisten
338 mahdollisuus omistusasumiseen.
339 • Puretaan laitosasumisen yksiköt YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien
340 sopimuksen velvoitteiden mukaisesti. Tuetaan samalla monipuolisia ratkaisuja
341 tuettuun asumiseen, kuten yhteisöllistä tuettua asumista sekä tarvittavilla kotiin
342 tuotavilla sosiaalipalveluilla.

343 **Lyhyemmän aikavälin tavoitteet**

344 • Kaavoitetaan ja rakennetaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä
345 keskeisten palvelujen läheisyyteen riittävästi opiskelija-asuntoja.
346 • Huolehditaan rakentamisen laadusta, jotta tulevaisuudessa säästyään
347 sisäilmaongelmilta, -remonteilta ja terveystalouksilta. Panostetaan asuntojen
348 viihtyisyyteen.
349 • Rakennetaan uudet asunnot esteettömiksi ja tuetaan vanhojen asuntojen
350 esteettömyyskorjauksia julkisin varoin korottamalla rakentamisen
351 esteettömyysavustuksia ja lisäämällä neuvontaa.
352 • Asunnonmuutostöitä tulee tehdä niin, että turvataan yksilölliset tarpeet ja
353 saavutettavuus koko asunnossa mukaan lukien esimerkiksi saunatiloissa.
354 • Suunnitellaan ja rakennetaan perheasunnot myös yhteisöasumiseen soveltuviksi.
355 • Ehkäistään kaavoituksella ja kaupunkisuunnittelulla asuinalueiden segregaatiota ja
356 eriytymistä. Panostetaan erityisesti lapsille ja nuorille kohdistettujen
357 sosiaalipalvelujen ja nuorisotyön saatavuuteen ja tavoitettavuuteen erityisesti nyt
358 segregaatiosta kärsivillä alueilla.

359

360 **4. Perhe-elämä**

361 Lapsiperhemyönteisyys on ensiarvoisen tärkeää väestön vanhetessa. Yhteiskunnan tulee
362 tukea ihmisiä heidän perheellistymishaaveiden toteutumisessa. Synnyttäjien keski-ikä
363 Suomessa on nousussa, ja jopa neljännes synnyttäjistä on yli 35-vuotiaita. Raskauden
364 komplikaatoriskit kasvavat iän myötä, minkä vuoksi on tärkeää luoda olosuhteet, jotka
365 tukevat nuorten perheellistymistä. Tämä tarkoittaa lapsiperheiden tukemista kattavin
366 etuuksin ja palveluin. On tärkeää, että yhteiskunta tarjoaa joustavia järjestelyjä, jotka
367 mahdollistavat työ- ja perhe-elämän sujuvan yhteensovittamisen.
368

369 Opiskelijoiden perheellistymisessä on tärkeää huomioida joustavuus ja yksilöllisyys.
370 Yhteiskunnan jäykkyys ja tuen puute voivat lisätä perheiden kuormitusta, mikä voi johtaa
371 opintojen keskeyttämiseen. Siksi on tärkeää tarjota joustavia opiskelumahdollisuuksia,
372 kohtuuhintaista asumista ja tukea perheellisten opiskelijoiden arkea.

373
374 On tärkeää tukea kaikkien ihmisten mahdollisuutta saada lapsia, jos he näin haluavat.
375 Perheellistymisestä puhuttaessa tulee huomioida, että kaikilla perheillä ei ole lapsia.
376 Nämä perheet tulee yhtä lailla ottaa huomioon perhepolitiikassa. On jokaisen oma
377 valinta, haluaako hän lisääntyä ja tätä tulee kunnioittaa. Perhepolitiikan tulee olla
378 monimuotoista ja tukea kaikkia perhemuotoja tasavertaisesti.
379

380 **Pidemmän aikavälin tavoitteet:**

- 381 • Vakiinnutetaan lapsi- ja nuorivaikutusten arviointi kaikilla päätöksenteon tasoilla,
382 jotta lapset ja nuoret huomioitaisiin kaikessa politiikassa.
- 383 • Madalletaan kynnystä hakeutua päivähoitoon. Tuetaan perhepäivähoitajaksi
384 ryhtymistä heille, jotka eivät halua lastansa päiväkotiin. Kannustetaan
385 perhepäivähoitajaksi kouluttautumista.
- 386 • Vaikutetaan EU-tasoisesti niin, että Euroopan unionin alueella kaikissa unionin
387 maissa myös samaa sukupuolta olevat ja vammaiset voivat itsellisesti tai
388 suhteessa adoptoida lapsen.
- 389 • Kasvatetaan hedelmöityshoitojen resursseja. Madalletaan kynnystä hakeutua
390 hedelmöityshoitoihin. Helpotetaan sateenkaariperheiden hedelmöityshoitoja.
391 Poistetaan hoitojen kriteeristöistä synnyttäjän lapsimäärä ja painoindeksiraja.
- 392 • Uudistetaan avioliittolakia niin, ettei puolisoiden lukumäärää rajata lain tasolla.
- 393 • Laillistetaan sijaissyntyys Suomessa niille, jotka eivät voi tai halua synnyttää.
394 Turvataan lainsäädännöllä paitsi synnyttäjän oikeudet, mutta samalla myös
395 sijaissyntytyksen kautta vanhemmiksi tulevien oikeudet.
- 396 • Mahdollistetaan useamman kuin kahden vanhemman juridinen vahvistaminen.

397 **Lyhyemmän aikavälin tavoitteet:**

- 398 • Tarjotaan perheneuvolan ja perhesuunnittelun palveluita laajasti ja tavoittavasti
399 kautta maan.
- 400 • Mahdollistetaan sterilisaatio kaikille sen haluaville. Poistetaan kriteeristöä
401 lapsiluku, madalletaan ikärajaa 18 vuoteen sekä lisätään uudeksi kriteeriksi
402 henkilön oma tahto.
- 403 • Puututaan lähisuhdeväkivaltaan esimerkiksi laajentamalla neuvolakäyntejä ja
404 kouluttamalla ammattilaisia.
- 405 • Kannustetaan ammatillisten perhekotien perustamiseen ja tuetaan niitä
406 vaihtoehtona laitossijoituksille.
- 407 • Laaditaan keskenmenoja kokeneille kansallinen hoitosuunnitelma. Parannetaan
408 hedelmöityshoitojen saatavuutta erityisesti useita keskenmenoja kokeneille ja
409 selvitetään, mikä johtaa raskauksien keskeytymisiin.

- 410 • Poistetaan avioliiton isyysolettama. Avioliitto ei ole riittävä tekijä vanhemmuuden
411 määrittämiseksi. Jokaisen syntyvän lapsen kohdalla vanhemmuus tulee erikseen
412 tunnustaa joko neuvolassa ennen lapsen syntymää tai lapsen syntymän jälkeen
413 lastenvalvojalla.
- 414 • Madalletaan kynnystä DNA-testin ottamiseen vanhemmuuden tunnustamisen
415 yhteydessä. Lisätään mahdollisuus DNA-testiin neuvolapalveluihin sekä
416 synnytyssairaalassa tarjottavaksi.
- 417 • Helpotetaan perheenyhdistämistä poistamalla tulorajat.
- 418 • Turvataan paperittomien lasten ja nuorten oikeus varhaiskasvatukseen,
419 koulutukseen, opiskeluun ja terveydenhuoltoon.

420

421

5. Kriminaalipolitiikka

422 Vihreät nuoret uskovat liberaaliin ja humaaniin kriminaalipolitiikkaan.
423 Rikosseuraamuksen ensisijaisena pyrkimyksenä tulee olla uusintarikollisuuden
424 ehkäiseminen ja rikosentekijän yhteiskuntaan paluun tukeminen. Kovat vankilatuomiot
425 eivät itsessään paranna ketään, vaan pahimmassa tapauksessa lisäävät syrjäytymistä ja
426 uusintarikollisuuden riskiä. Vankien oikeusturvasta ja hyvästä hoidosta on pidettävä
427 kiinni; ihmisoikeudet kuuluvat myös vangeille!

428

429 Rangaistusten koventamisen sijaan Vihreät nuoret vaativat panostusta ennalta
430 ehkäiseviin sosiaali- ja työllisyyspalveluihin sekä koulutukseen. Keskeisiä asioita
431 rikollisuuden vähentämisessä ovat muun muassa matalan kynnyksen mielenterveys- ja
432 päihdepalvelut, oikea-aikaiset lastensuojelun toimenpiteet sekä nuoren
433 syrjäytymiskehitykseen puuttuminen. Hyvinvointivaltion onnistuminen mitataan sen
434 kyvyssä ennaltaehkäistä rikollisuutta ja väkivaltaa.

435

436 Pidemmän aikavälin tavoitteet

- 437 • Vahvistetaan ihmisoikeuksien, muunlaajisten eläinten oikeuksien sekä ympäristön
438 asemaa suojattuina oikeushyvinä esimerkiksi kriminalisoimalla yhdenvertaisuus-
439 ja tasa-arvosääntelyn törkeät laiminlyönnit ja uudistamalla ympäristörikossääntely
440 tukemaan nykyistä vahvemmin ilmaston kuumenemisen ja luontokadon
441 pysäyttämistä.
- 442 • Lievennetään rangaistustasoa määrätietoisesti matalemmalla tasolle. Suuren
443 mittakaavan rikoksista, kuten talous- ja ympäristörikoksista on järkevää säilyttää
444 kovemmat rangaistukset pelotevaikutteen ylläpitämiseksi. Huomioidaan
445 rangaistusten tasossa heikoimmassa asemassa olevien uhrien oikeusturva
446 esimerkiksi rasistisesti motivoituneiden rikosten ja seksuaalisen väkivallan osalta.
- 447 • Vahvistetaan hyvinvointialueiden osaamista ja tunnistamista rikostorjunnassa ja
448 uusintarikollisuuden torjunnassa esimerkiksi äitiysneuvoloiden ja sosiaalityön
449 kautta.

- 450 • Laajennetaan ryhmäkanteen mahdollisuutta lukuisia uhreja ja ympäristöä
451 koskevien rikosten yhteydessä ajettaviin vahingonkorvausvaatimuksiin.

452 **Lyhyemmän aikavälin tavoitteet**

- 453 • Luovutaan ihmisten vapautta ja oikeuksia rajoittavista kriminalisoinneista, kuten
454 laittomien päihteiden käyttörikoksista ja jumalanpilkasta.
- 455 • Luovutaan sakon muuntorangaistuksesta.
- 456 • Ehkäistään nuorten rikollisuuden uusiutumista säätämällä nuorisorangaistus
457 ensisijaiseksi rangaistukseksi nuorille rikoksentekeijöille. Nostetaan
458 nuorisorangaistuksen ikäraja 25 vuoteen.
- 459 • Kohdennetaan Rikosseuraamuslaitoksen rahoitusta vankiloiden mielenterveys- ja
460 päihdepalveluihin.
- 461 • Tiivistetään hyvinvointialueiden, vankiterveydenhuollon ja
462 rikosseuraamuslaitoksen yhteistyötä päihde- ja mielenterveystyössä sekä lapsi- ja
463 perhetyössä niin rikosseuraamuksen aikana kuin vapautumisen valmistelussa ja
464 vapautumisen yhteydessä.
- 465 • Puututaan rikosseuraamusasiakkaiden asunnottomuuteen lisäämällä tuettua
466 asumista koevapauden ja yhdyskuntaseuraamuksen aikana. Taataan vankeudesta
467 vapautuville viimesijainen asunto.
- 468 • Parannetaan rikosten uhrien asemaa korottamalla ansionmenetykskorvauksia ja
469 lisäämällä rikosuhripäivystyksen resursseja.
- 470 • Sukupuolittuneen, kunniaan liittyvän sekä vähemmistöihin kohdistuvan väkivallan,
471 häirinnän ja vihapuheen tunnistamista on parannettava rikostutkinnan kaikissa
472 vaiheissa.
- 473 • Varmistetaan poliisin ja muiden viranomaisten riittävä ja ajantasainen osaaminen
474 seksuaalirikosten tutkinnassa ja niiden uhrien kohtaamisessa sekä
475 suostumusperusteisuudessa.

476

477 **7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkimaa**

478 Terveys- ja hyvinvointiongelmia on kannattavampaa ennaltaehkäistä kuin sammutella
479 tulipaloja. Ennakoivat toimet edistävät ihmisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä
480 sekä ehkäisevät ongelmien ja sairauksien syntyä. Samalla sosiaali- ja terveydenhuollon ja
481 sosiaaliturvan kustannuksista säästetään, kun sairaudet ja työ- ja toimintakyvyn
482 heikentyminen vähenevät. Kansalaisten hyvinvoinnin edistäminen tulisi nähdä osana
483 suomalaisen hyvinvointi- ja sivistysvaltion ydintehtäviä.

484

485 Monia sairauksia ja hyvinvoinnin ongelmia voidaan ennaltaehkäistä edistämällä
486 mahdollisuuksia elää hyvinvointia tukevalla tavalla. Hyvinvoinnin ongelmia
487 ennaltaehkäistään panostamalla esimerkiksi varhaiseen tukeen, informaatio-ohjaukseen,
488 näyttöön perustuviin käytäntöihin ja terveellistä arki- ja elinympäristöä tukevaan alue- ja

489 kaupunkisuunnitteluun, julkisiin investointeihin ja hankintoihin. Terveyden edistämisen
490 toimien tulee perustua tutkittuun tietoon.

491

492 Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä kolmannen sektorin toimijoilla on keskeinen
493 asema. Järjestöt tekevät tärkeää työtä ja tarjoavat monille sairaille, vammaisille ja
494 erilaisissa sosioekonomisissa tilanteissa eläville tukea. Yhteiskunnan tulee rahoittaa
495 sosiaali- ja terveysalan järjestöjä, jotta niiden harjoittama edunvalvonta ja tarjoama tuki
496 ovat olemassa jatkossakin.

497

498 Nykyaikaa on luonnehdittu elämän ylikuumenemisen ajaksi. Tässä ajassa keskeisiksi
499 terveyshaasteiksi ovatkin nousseet uupumus ja muut mielenterveyden haasteet. Myös
500 näihin haasteisiin voidaan puuttua varhaisilla interventioilla. Pelkät yksilötason keinot,
501 eivät kuitenkaan ratkaise tilannetta, jossa yli puolet opiskelijoista kokee psyykkistä
502 kuormitusta. Vihreät nuoret peräänkuuluttaa rakenteellisia ratkaisuja riittävän levon ja
503 palautumisen turvaamiseksi sekä työelämän ja opintojen kuormittavuuden
504 vähentämiseksi. Meillä ei ole varaa polttaa loppuun meitä eikä maapalloamme!

505

506 **Pidemmän aikavälin tavoitteet**

- 507 • Varmistetaan sosiaali- ja terveystutkimuksen riittävä rahoitus yliopistoissa ja
508 tutkimuslaitoksissa.
- 509 • Ehkäistään tartuntatautien leviämistä kansallisilla rokotusohjelmilla, vähentämällä
510 eläintuotantoa ja kieltämällä turkistarhaus.
- 511 • Selvitetään henkilöstöravintoloiden tuottaman työpaikkaruokailun tukemista.
- 512 • Lisätään asteittain kasvis- ja vegaaniruokaa ja vähennetään eläinperäisten
513 tuotteiden osuutta julkisissa ruokapalveluissa. Hyödynnetään lähituotettua ruokaa
514 ja satokausikohtaisia raaka-aineita.
- 515 • Säädetään maksullisissa ruokapalveluissa, kuten opiskelija- ja
516 työpaikkaruokaloissa, kasvisvaihtoehdolle halvempi hinta kuin liharuokalle.
- 517 • Selvitetään terveysperusteisen verotuksen mahdollisuutta ohjaamaan
518 kuluttajakäyttäytymistä esimerkiksi ottamalla käyttöön sokeri-, suola-, rasva- ja
519 lihaverot.
- 520 • Tehdään tutkimus ensimmäisen ja toisen asteiden koulujen aikaisimmasta
521 päivittäisestä alkamisajasta
- 522 • Edistetään siirtymistä neljän päivän työviikkoon tai kuuden tunnin työpäiviin.
- 523 • Kohdistetaan lisää terveydenhuollon resursseja kouluterveydenhuoltoon.
- 524 • Terveystiedon ja terveellisiä elämäntapoja tukevien taitojen sekä arki- ja
525 kotitaloustaitojen opettamista koulussa lisätään.
- 526 • Tiivistetään esimerkiksi varhaiskasvatuksen, oppilashuollon, terveydenhuollon ja
527 lastensuojelun moniammatillista yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden
528 hyvinvoinnin edistämiseksi. Toteutetaan samalla tietojärjestelmä uudistus, jonka
529 myötä viranomaisyhteistyö helpottuu tiedonkulun osalta.
- 530 • Lisätään erityisesti ennaltaehkäisevien palveluiden, kuten lapsiperheiden
531 kotipalvelun saatavuutta, kattavuutta ja vaikuttavuutta.

- 532 • Asetetaan tietty mitoitus kouluissa psykososiaalista tukea antaville
533 ammattilaisille.
- 534 • Varmistetaan, että varhaiskasvatuksen ja kouluopetuksen käytettävissä on
535 lähiretkiin soveltuvia luontokohteita ja kannustetaan henkilökuntaa järjestämään
536 opetusta ulkotiloissa. Otetaan huomioon varhaiskasvatusten yksiköiden ja
537 koulujen piha-alueiden rakentamisessa riittävä viherrakentamisen mahdollisuus.
- 538 • Edistetään ikäihmisten yhteiskunnallista osallisuutta ja toimijuutta muun muassa
539 vapaaehtoistoiminnan eri muodoissa. Murretaan yhteiskunnan vahva sairaus- ja
540 rajoitekeskeisyys sekä lääkinnällinen lähtökohta ikääntymiseen muun muassa
541 vanhuspalvelulakia päivittämällä.
- 542 • Tuetaan sukupolvien välisiä kohtaamisia esimerkiksi kaavoittamalla päiväkoteja
543 sekä ikäihmisten palvelutaloja ja -keskuksia lähekkäin.
- 544 • Tuotetaan tutkittua tietoa ikäihmisten tarpeista sekä erilaisista osallisuuden
545 muodoista kuten kumppanuushankkeista, jotta voidaan tukea ikäihmisten
546 osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.
- 547 • Vastavalmistuneille vammaisille ihmisille on luotava joustavammat tuki- ja
548 ohjauspalvelut työelämän alussa. Edellytetään työpaikoilta esteettömyyttä ja
549 kitketään työelämässä esiintyvä syrjintä kokonaan.
- 550 • Taataan kaikkien, erityisesti avohoidon mielenterveyspalveluiden helppo
551 saavutettavuus valtakunnallisesti ja lisätään matalan kynnyksen palveluita, kuten
552 matalan kynnyksen mielenterveyspalvelupiste Mieppejä.
- 553 • Kiinnitetään erityishuomiota esimerkiksi opiskelijoiden ja riskiryhmien
554 mielenterveyden ja laajemman hyvinvoinnin kartoittamiseen sekä edistämiseen.
- 555 • Edistetään lyhytkestoisten psykososiaalisten hoitojen saatavuutta ja toteutetaan
556 valtakunnallinen terapiatakuu, jolloin hoidon tarpeen arviointi tehdään viimeistään
557 kolmantena arkipäivänä potilaan yhteydenotosta. Mielenterveydellisen häiriön
558 hoito on järjestettävä kuukauden sisällä hoidon tarpeen arvioinnista.
- 559 • Turvataan laaja-alaiset ja vahvasti yhteistyössä vaikuttavat mielenterveys-,
560 päihde- ja velkaneuvontapalvelut, jotka tukevat toinen toisiaan yhteiskunnallisen
561 syrjäytymisen ehkäisyssä. Pyritään päihde- ja mielenterveysongelman hoitamiseen
562 samanaikaisesti, eikä edellytetä päihdeettömyyttä ennen terapiaa.
- 563 • Muutetaan Suomen päihdepolitiikka inhimilliseksi ja tiedeperustaiseksi.
564 Tarkastellaan päihdeiden sääntelyä yksittäin eikä ryhmitetä erilaisia aineita enää
565 liian laajan "huumeet"-kategorian alle. Tuodaan nuuskan ja päihteenä käytetyn
566 kannabiksen tuotanto ja myynti laillisen sääntelyn piiriin ja toimeenpannaan
567 ikäraajat. Edistetään psykedeelien tutkimusta ja lääkekäyttöä ja puretaan
568 kohtuuttomat esteet jo laillisen kannabiksen lääkekäytön tieltä. Käydään julkista
569 keskustelua ja edistetään laittomien päihdeiden laillistamista, jos laillisella
570 sääntelyllä voidaan vähentää järjestäytyntä rikollisuutta ja käytön
571 terveyshaittoja. Mahdollistetaan laittomien päihdeiden käyttötilojen perustaminen
572 ja ainetestauksen käyttöönotto hyvinvointialueilla ja tehdään
573 opioidikorvaushoidosta helposti saavutettavaa ja maksutonta.

- 574 • Huolehditaan, että Alkon monopolin purkamisen tapauksessa viinien ja väkevien
575 alkoholituotteiden myyminen mahdollistetaan vain samoilla reunaehdoilla kuin
576 Alkossa nykyään.

577

578 **Lyhyemmän aikavälin tavoitteet**

- 579 • Turvataan laadukas seksuaaliterveys kaikille. Tarjotaan alle 30-vuotiaille,
580 opiskelijoille ja tuoreille vanhemmille maksuton ehkäisy. Madalletaan kynnystä
581 hakeutua seksitautitesteihin.
- 582 • Turvataan sekä laajennetaan seri-tukikeskuksien eli seksuaaliväkivaltaa
583 kokoneiden tukikeskuksen toiminta valtakunnallisesti.
- 584 • Puretaan kuukautisköyhyyttä tarjoamalla maksuttomia kuukautisvälineitä kaikille
585 menstruoiville.
- 586 • Vapautetaan kuukautisvälineet arvonlisäverosta.
- 587 • Lisätään koululiikuntaa perusopetukseen ja rohkaistaan liikuntaan ilon kautta
588 välitunneilla. Poistetaan liikunnan oppiaineesta numeraalinen arvosana.
- 589 • Edistetään matalan kynnyksen lähiliikuntapaikkojen rakentamista kaikkien
590 käyttöön ja saataville, kuten esimerkiksi ulkokuntosaleja leikkipuistojen yhteyteen.
591 Turvataan monipuoliset liikuntaympäristöt säästämällä kaupunkiympäristöjen
592 rakentamattomia lähiluontoalueita luonnontilaisina.
- 593 • Mahdollistetaan terveysliikunnan harrastaminen edullisesti muun muassa kuntien
594 omat kuntosalit, uimahallit ja liikuntaryhmät huomioiden.
- 595 • Kannustetaan ihmisiä arjen hyötyliikuntaan kiinnittämällä erityistä huomiota
596 kevyen liikenteen suunnitteluun kaupunki- ja tilasuunnittelussa. Luodaan uusia tai
597 laajennetaan olemassa olevia kaupunkipyöräverkostoja ja pidetään niiden
598 hintataso kannustavana.
- 599 • Alennetaan liikuntapalvelujen arvonlisäverokanta nolnaan.
- 600 • Varmistetaan soveltavan liikunnan välineitä ja ohjausta niin julkisille kuin
601 yksityisille liikuntapaikoille.
- 602 • Pidetään opiskelijaruokailun hinta houkuttelevana.
- 603 • Siirrytään pysyvään talviaikaan.
- 604 • Lisätään kouluihin tietoa ja koulutusta syrjäytymisen riskien tunnistamiseksi.
- 605 • Tasoitetaan sukupuolien välisiä oppimiseroja. Lisätään kohdennettuja resursseja
606 eriarvoistumisen torjumiseksi kouluissa ja tuetaan erityisesti poikien lukutaidon
607 kehittymistä peruskouluissa.
- 608 • Edistetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua kouluissa. Kitketään
609 vähemmistöihin kohdistuvaa kiusaamista ja syrjintää esimerkiksi
610 kouluhenkilökunnan koulutusta lisäämällä ja nimeämällä kouluihin tasa-arvosta
611 sekä yhdenvertaisuudesta vastaavat henkilöt.
- 612 • Vahvistetaan ja laajennetaan kansallista Ohjaamo-palvelua sekä Kelan Nuotti-
613 valmennusta.
- 614 • Tarjotaan lainsäädännön keinoin mahdollisuus ikäihmisten terveystarkastuksiin
615 tiettyinä ikävuosina, riittävän varhaisessa vaiheessa.

- 616 • Turvataan laitoshoidon saavutettavuus ja laatu sitä tarvitseville ikäihmisille
617 avopalveluiden ohella.
- 618 • Korotetaan omaishoitajien hoitopalkkioiden määrää ja poistetaan niiden
619 veronalaisuus. Siirretään palkkiot Kelan maksettavaksi, jotta ne voidaan
620 yhtenäistää ja suhteuttaa valtakunnallisesti.
- 621 • Nostetaan omaishoitajien vapaiden määrää. Turvataan lakisääteiset vapaat niin,
622 että omaishoitajasuhteen molemmilla osapuolilla on oikeus itsenäiseen vapaa-
623 ajan viettoon.
- 624 • Parannetaan omaishoitajien edellytyksiä hoivaan ja huolenpitoon tukipalveluita
625 kehittämällä ja hyviä käytäntöjä edistämällä
- 626 • Ennaltaehkäistään ikääntyvien syrjäytymistä vahvistamalla verkostoyhteistyötä
627 ikäihmisten, läheisten, omaisten ja palveluntuottajien kesken.
- 628 • Uudistetaan Kelan kuntoutuksen hakemisen prosessia asiakkaan näkökulmasta
629 selkeämmäksi esimerkiksi siten, että kuntoutussuunnitelma olisi mahdollista
630 laatia pidemmäksi ajaksi kuin vuodeksi kerrallaan.
- 631 • Vammaisten asumis- ja muut välttämättömät palvelut on rajattava hankintalain
632 mukaisen kilpailutuksen ulkopuolelle.
- 633 • Palvelusopimuksissa on otettava vahvasti huomioon laatukriteerit ja kohtuullinen
634 pituus.
- 635 • Tehdään terapeuttikoulutuksesta maksuton ja lisätään siihen koulutuspaikkoja.
- 636 • Pyritään pääsemään eroon lääkekeskeisyydestä masennuksen hoidossa ja
637 korostetaan psykoterapian ja lääkkeiden yhteisvaikutusta mahdollisimman
638 tehokkaan ja vaikuttavan hoidon turvaajana.
- 639 • Palautetaan lääkkeet takaisin alimpaan arvonlisäverokantaan.

640

641 **8. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen**

642 Vihreiden nuorten tavoitteena on järjestää sosiaali- ja terveystalvet luotettavasti,
643 saavutettavasti ja yhdenvertaisesti. Hyvinvointialueille on taattava työrauha ja
644 panostettava ensi sijassa siihen, että ihmisten palvelut paranevat ja siihen, että hoito olisi
645 jatkossa yhdenvertaisempaa. Sote-uudistuksen valuvikoja esimerkiksi rahoitukseen
646 liittyen tulee pyrkiä keskipitkällä aikavälillä korjaamaan. Kattavien ja yhdenvertaisten
647 sosiaali- ja terveystalvetujen järjestäminen kuuluu ensi sijassa ja viime kädessä aina
648 julkisen sektorin vastuulle. Yksityiset sekä kolmannen sektorin palveluntarjoajat
649 täydentävät julkisia palveluja tarpeiden mukaan esimerkiksi työterveyshuollon
650 järjestämisen ja kohdennetun järjestötoiminnan myötä.

651

652 Palveluiden toiminnan ja vaikuttavuuden ohjaamiseksi on asetettava selkeät
653 laatutavoitteet ja resursoitava riittävästi rahaa. On välttämätöntä tarjota matalan
654 kynnyksen palveluita kaikille kansalaisille varallisuudesta riippumatta. Palveluiden
655 turvaaminen harvaan asutuilla alueilla sekä kielellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen
656 on huomioitava jokaisessa päätöksessä.

657

658 Feministinen näkökulma korostaa sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista ja
659 haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten huomioimista sosiaali- ja
660 terveyspalveluissa. Tämä tarkoittaa sitä, että palvelut suunnitellaan ja toteutetaan niin,
661 että ne vastaavat eri ihmisryhmien erityistarpeisiin ja huomioivat esimerkiksi naisten ja
662 vähemmistöjen kohtaamat erityiset terveysriskit ja -haasteet. Samalla on tärkeää puuttua
663 sukupuolittuneisiin terveyseroihin ja varmistaa, että kaikilla on yhtäläinen pääsy
664 laadukkaisiin palveluihin.

665
666 Yhteiskunnan jatkuva digitalisoituminen näkyy myös sosiaali- ja terveydenhuollossa
667 etäpalveluiden lisääntymisenä. Digitaaliset ratkaisut auttavat osaltaan helpottamaan
668 terveydenhuollon resurssipulaa, tuomaan hoitoon kustannussäästöjä ja tasaamaan
669 alueellisia terveyseroja ilman paikkasidonnaisuutta. On kuitenkin muistettava, että
670 sosiaali- ja terveydenhuollon keskiössä ovat aina ihmiset ja muu kuin sähköinen asiointi
671 on säilytettävä rinnakkaisena vaihtoehtona sähköisen asioinnin kanssa.

672

673 **Pidemmän aikavälin tavoitteet**

- 674 • Parannetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden keskinäistä integraatiota niin, että
675 perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon raja-aitoja
676 puretaan esimerkiksi hallintoa ja tietojärjestelmiä yhtenäistämällä sekä tiedon
677 liikkuvuutta edistämällä.
- 678 • Turvataan sosiaali- ja terveyspalveluiden riittävä rahoitus ja suunnitellaan
679 rahankäytön prioriteetteja perustuen tutkittuun tietoon sekä väestön todelliseen
680 tarpeeseen. Priorisoidaan rahoituksessa julkinen sektori ja puretaan ns. sosiaali- ja
681 terveyspalveluiden monikanavarahoitusmalli.
- 682 • Edistetään sosiaali- ja terveysalan erillisrahoituksia positiivisen erityiskohtelun
683 periaattein siten, että kohdennetuilla varoilla edistetään terveyttä ja hyvinvointia.
684 Erillisrahoituksella voidaan huomioida esimerkiksi alueellisia hyvinvointieroja.
- 685 • Sosiaali- ja terveyspalvelut täytyy kestävyysnäkökulmasta tuottaa tarpeeksi isoissa
686 hallinnollisissa alueissa. Tarkastellaan pienempien tai taloudellisesti heikompien
687 hyvinvointialueiden toisiinsa yhdistämisiä, mikäli ne kohtaavat hankaluuksia
688 järjestää riittäviä, nopeita ja laadukkaita palveluita niiden käytössä olevien
689 resurssien puitteissa. Tuetaan kaikkia innovatiivisia, hallinnollisia, käytännöllisiä ja
690 alueellisia tapoja toteuttaa sote-palveluita.
- 691 • Lisätään hyvinvointialueiden taloudellista itsehallintoa säätämällä niille
692 verotusoikeus kuitenkin huolehtien, ettei kokonaisveroaste nouse tarpeettomasti
- 693 • Määritellään tietyt palvelut, kuten laaja-alainen päivystys ja siihen liittyvä
694 leikkaustoiminta, joita yksityiset toimijat eivät voi järjestää julkisen kanssa
695 kilpaillen.
- 696 • Kolmannen sektorin tärkeää roolia sote-palveluissa, sekä yleisesti
697 kansalaisjärjestökentällä, tulee vahvistaa ja kehittää julkisen terveydenhuollon
698 tukena. Järjestöjen riittävä rahoitus esim. valtionavustuksin ja vaikuttavat
699 toimintamahdollisuudet tulee turvata.

- 700 • Keskitetään työterveyshuollon käyttäminen työkyvyttömyyttä ennaltaehkäisevään
701 työterveyshuoltoon ja rajataan sen piiristä pois varsinainen sairaanhoito.
- 702 • Lakisääteistetään oimailmoitusmalli, jolla omalla ilmoituksella voi sairauden vuoksi
703 olla vähintään 3 päivää poissa töistä.
- 704 • Kehitetään omavalvontaa, lisätään yleistä sote-palveluiden laadunvarmistusta
705 sekä keskitettyä valvontaa, rajoitetaan yritysten voitontavoittelua hoivapalveluissa
706 ja luodaan valtakunnallinen hoivahälytysjärjestelmä, jonka kautta voi anonyymisti
707 tehdä ilmoituksia mahdollisista laiminlyönneistä ja rikkomuksista palveluiden
708 piirissä.
- 709 • Säilytetään YTHS jatkossakin korkeakouluopiskelijoiden omana
710 palveluntuottajana, ja sen riittävä rahoitus tulee turvata myös tulevaisuudessa.
711 Poistetaan pitkällä aikavälillä opiskelijoiden rahoitusosuus laista.
- 712 • Sitoudutaan tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti jonojen lyhentämiseen sote-
713 palveluissa.
- 714 • Luodaan ja otetaan käyttöön valtakunnallisella tasolla hoidon jatkuvuusmalli, jossa
715 kansalaista hoitaa perusterveydenhuollossa sama nimetty lääkäri-hoitaja pari. .
- 716 • Turvataan FinnHEMS-lääkärihelikoptereiden toiminta ja rahoitus sekä riittävän
717 kattava toiminta-alue.
- 718 • Tuetaan laajasti sote-palveluiden kehittämistä palvelumuotoilun keinoin
719 osallistamalla palveluiden käyttäjiä, sekä lisäksi käytännön työtä tekeviä ja
720 yhdistysten edustajia.
- 721 • Hyödynnetään monipuolisesti ja laajasti digitalisaation tuomia helpottavia ja
722 kustannustehokkaita ratkaisuja sote-palvelujen järjestämisessä asiakkaiden
723 tarpeet edellä. Järjestetään digitaaliset palvelut käyttäjätavallisinä ja tarjotaan
724 niihin matalan kynnyksen tukea ja opastusta. Digitalisaation käyttöönoton tulee
725 olla sekä strategisesti että hankintojen osalta kestävä.
- 726 • Kehitetään digitaalisia käyttöjärjestelmiä sujuvoittamaan ja helpottamaan sote-
727 henkilöstön päivittäistä työtä. Ylläpidetään erityisen hyvää tietoturvaa henkilö- ja
728 arkaluonteisten tietojen suojaamiseksi.
- 729 • Yhteensovitetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmiä niin, että
730 asiakas- ja terveystiedot ovat helposti jokaisen palveluntarjoajan saatavilla
731 yhdestä järjestelmästä siten, että hoidon toteuttaminen on sujuvaa kaikissa
732 tilanteissa koko maassa.
- 733 • Kehitetään OmaKantaa ja sähköistä reseptinantoa. Sähköiset järjestelmät
734 helpottavat terveys- ja potilastietojen siirtämistä ja hallinnointia.
- 735 • Edistetään sote-alan henkilöstöpoolien käyttöä. Usein sosiaali- ja
736 terveyspalveluissa tarvitaan varautumista erilaisiin inhimillisiin tilanteisiin ja
737 poikkeusoloihin, minkä takia niihin on syytä varata joustavia henkilöstöresursseja.
- 738 • Huolehditaan sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävästä valvonnasta. Varmistetaan
739 tarpeenmukaiset resurssit sille, että valvontatoimenpiteitä voidaan tehdä.
740 Lakisääteisten reunaehtojen rikkomisesta on säädettävä rangaistus niitä
741 laiminlyöville palveluntarjoajille.
- 742 • Palveluja kilpailuttaessa on syytä kiinnittää huomiota muuhunkin kuin hintaan.
743 Vahvistetaan erityisesti eettisyyden ja muiden laadullisten tekijöiden painoarvoa

- 744 palveluntarjoajaa valittaessa. Säädetään tietyt kustannusrajat ja muut rajoitteet
745 julkisen terveydenhuollon kilpailuttamille ja ostamille terveydenhuollon
746 henkilöstövuokrauspalveluille yksityisiltä toimijoilta.
- 747 • Säädetään ihmisen omaan tahtoon ja terveydenhuollon ammattilaisten arviointiin
748 perustuva tarkkarajaisesti määritelty mahdollisuus eutanasiaan. Ensisijaisena
749 keinona kehitetään palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa inhimillisemmäksi ja
750 mahdollisimman vähän fyysistä ja psyykkistä kärsimystä aiheuttavaksi, ihmisen
751 omat tarpeet ja toiveet huomioiden sekä riittävä tuen saaminen turvaten.
752 • Turvataan erikoissairaanhoidon piiriin pääseminen valtakunnallisesti.

753 **Lyhyemmän aikavälin tavoitteet**

- 754 • Rajoitetaan yksityisen sektorin Kela-korvauksia ja ohjataan säästetyt varat
755 julkiselle puolelle.
- 756 • Varmistetaan esimerkiksi hoitohenkilöstön riittävyys työperäistä maahanmuuttoa
757 helpottamalla ja riittävä hoitajamitoitus lakiin kirjaamalla. Terveydenhuollon
758 ammattilaisten on ensisijaisesti keskityttävä koulutustaan vastaavaan työhön.
- 759 • YTHS:n palveluvalikoimaa tulee kehittää vastaamaan paremmin opiskelijoiden
760 tarpeita esimerkiksi lisäämällä valikoimaan myös erikoislääkäritasoisia palveluita,
761 kuten gynekologi ja psykiatri.
- 762 • Lisätään sote-henkilöstön määrää jonojen purkamiseksi ja varhaisessa vaiheessa
763 hoitoon pääsemisen mahdollistamiseksi.
- 764 • Tiukennetaan perusterveydenhuollon kiireettömän hoidon hoitotakuu 7
765 vuorokauteen.
- 766 • Luovutaan terveystakeskukset, jotta madalletaan ihmisten kynnyksiä
767 hakeutua palveluiden pariin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tarkastellaan
768 kaikkia sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuja erikseen ja pohditaan niiden
769 tasoa erityisesti palveluiden saavutettavuudesta käsin.
- 770 • Myös muuttotappion ja pitkien välimatkojen alueille täytyy järjestää asianmukaiset
771 sosiaali- ja terveyspalvelut. Harvaan asutuilla alueilla tuetaan myös liikkuvia
772 sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköitä, kuten esimerkiksi terveystakesseja. Myös
773 yksilöllistä yhteydenpitoa sekä monipuolista teknologiaa ja digitaalisia laitteita
774 tulee kyseisillä alueilla hyödyntää sote-palveluiden toteuttamiseksi.
- 775 • Ensihoito on järjestettävä niin, että se voidaan taata kattavasti ja turvallisesti
776 kaikille Suomen alueille. On syytä selvittää, onko ambulanssin vasteaikoja
777 mahdollista pienentää maaseudulla.
- 778 • Otetaan valtakunnallisesti käyttöön liikkuvat mielenterveys- ja päihdehoitotyöhön
779 erikoistuneet ensihoitoyksiköt.
- 780 • Varmistetaan riittävä määrä selviämisasemia.
- 781 • Kielletään haitallisten ja ihmisoikeuksia loukkaavien uskomushoitosten
782 harjoittaminen, kuten esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin
783 kohdistuva eheytyshoito.
- 784 • Varmistetaan julkisen terveydenhuollon päivystysten asianmukainen toiminta ja
785 huolehditaan jatkohoitoa vaativien potilaiden vuodepaikkojen saamisesta, jotta

786 päivystysten ruuhkautumista voitaisiin tämän vuoksi vähentää. Suojataan jo
787 ennestään vähissä olevat vuodeosastopaikat ja osastojen henkilökunnan riittävyys
788 hyvinvointialueella toteutetuilta mahdollisilta säästötoimilta.

- 789 • Siirretään sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista syntyvien
790 asiakasmaksujen perintä pois yksityisiltä perintätoimistoilta.
- 791 • Turvataan sosiaali- ja terveyspalvelujen kielellinen saavutettavuus.
792 Mahdollistetaan helposti saavutettava ja monipuolinen tulkkauspalvelu, harvaan
793 asutuilla alueilla esim. ennalta sopimalla. Tarjotaan asiointiin ja hoitoon liittyviä
794 ohjeistuksia kirjallisesti useilla eri kielillä.
- 795 • Turvataan palvelut myös ihmisille, joilla ei mahdollisuutta sähköiseen asiointiin
796 (esim. eri toimijoiden yhteiset palvelupisteet). Kasvokkaisen palvelupisteasioinnin
797 on oltava mahdollista kohtuullisten välimatkojen päässä jokaiselle.
- 798 • Turvataan paperittomien oikeudet samoihin sosiaali- ja terveyspalveluihin kuin
799 Suomen kansalaisilla.
- 800 • Tarjotaan kielitaidoltaan puutteellisille sekä esimerkiksi vammaisuuden takia
801 asiointikyvyltään heikentyneille sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttäjäryhmille
802 mahdollisuus hyvinvointialueen järjestämään asiointiavustajaan tai muuhun
803 matalan kynnyksen asiointiapuun.
- 804 • Rikoslaisissa tarkoitettu virkamiehen väkivaltainen vastustaminen tulee laajentaa
805 koskemaan kaikkia sote-alan työntekijöitä.